

“OMMAVIY MADANIYAT” NIQOBI OSTIDA YASHIRINGAN XURUJ

SALIMOV JASURBEK
STARS INTERNATIONAL
UNIVERSITY 3-kurs 21/C
talabasi

<https://doi.org/10.47689/STARS.university-pp-53-54>

Ba'zan beozor bo'lib tuyilgan musiqa oddiygina multfilm yoki reklama lavhasi orqali ma'lum bir mafkuraviy maqsadlar va intilishlar ifodalanadi.

O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti

Annotatsiya: *Maqolada yoshlarni global Internet tarmog'iga bog'lanib qolishi, Internet va uning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati o'rganilgan.*

Biz shiddat bilan yelib borayotgan globallashuv davrida yashayapmiz. Bunday davrda dunyo davlatlari tobora bir-birlari bilan integratsiya va hamkorlik aloqalarini kuchaytirishi zamon talabiga aylanmoqda. Mana shunday aloqalar bilan bir qatorda yoshlarning zamon yangiliklariga qiziqishlari natijasida turli davlatlarning yot madaniyatini o'zlashtirib olib, ularning ta'sirli oqimiga ko'r-ko'rona ergashmoqdalar. “Ommaviy madaniyat” kimlardir zo'r berib ta'riflayotgan, targ'ib qilayotgan umuminsoniy madaniyat emas, balki, uning mutlaqo teskarisidir. Aslida bu hammani bir qolipga solish, o'ziga xoslikni yo'qotish, ya'ni, o'zlikdan chekinish harakatidir. Ming yillar davomida sayqal topgan milliy qadriyatlarda ayrim yoshlarni domiga tortib ketayotgan, ta'bir joiz bo'lsa, yo'ldan urayotgan mana shu ommaviy madaniyatdir.

Ommaviy madaniyat ma'naviy-mafkuraviy tazyiqning eng xavfli ko'rinishlaridan biri bo'lib, milliy ma'naviyat, milliy qadriyatlarga qaratilgan tajovuzdir. “Ommaviy madaniyat” ko'ngilochar industriya tomonidan yaratilgan oxir-oqibatda insonni manqurt darajasiga tushuradigan, butun bir millatni ma'nan yo'q bo'lib ketishiga sabab bo'ladigan illatdir.

Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov ta'kidlaganidek, “Hozirgi vaqtda axloqsizlikni madaniyat deb bilish va aksincha, asl ma'naviy qadriyatlarni mensimasdan eskilik sarqiti deb qarash bilan bog'liq holatlar bugungi taraqqiyotga, inson hayoti, oila muqaddasligi va yoshlar tarbiyasiga katta xavf solmoqda va ko'pchilik butun jahonda bamisoli balo-qazodek tarqalib borayotgan bunday hurujlarga qarshi kurashish naqadar muhim ekanini anglab olmoqda.”¹

Afsuski, axborot almashinuvi mislsiz tezlashgan hozirgi sharoitda bunday g'oya tarafdorlari uni erkin: Internet, televediniye, radio, gazeta, jurnal, serial, bluten

va hatto kiyim-kechak, bolalar o'yinchoqlaridagi yozuv va tasvirlar orqali yanada kengroq yoyishga intilmoqdalar. Bunday zararli g'oyalarning jahon axborot bozorida zo'r berib tarqalayotgani natijasida "ommaviy madaniyat"ning ta'sir doirasi tobora kengaymoqda. Bu shunday illatki, u beixtiyor ongga ta'sir etishga asoslana-di. Tom ma'noda bu ham kasallik tarqatuvchi virus kabidir. Bu "virus" inson ongida paydo bo'lgan ma'naviy bo'shliqni ishg'ol etadi va uni yemira boshlaydi. Qisqa qilib aytganda globallashuv jarayonida har bir xalq, eng avvalo, asrlar mobaynida shakllangan madaniyati, mentaliteti, asriy urf-odat va an'analarini saqlab qolishga, shu bilan birga, ularni zamonaviy ruh bilan yanada boyitib borishga intilishi juda muhim. Buyuk faylasuf Suqrotning "O'z-o'zingni anglagin va bilgin degan" purhikmat iborasi har bir sog'lom fikrli kishining yodida bo'lmog'i lozim.

"Ommaviy madaniyat"ning bugungi kunda yorqin misoli, chegara bilmas "Xalqaro o'rgimchak to'ri" o'zida ilmiy-texnikaviy, axborot ta'lim sohasiga oid ma'lumotlar bilan bir qatorda, yuksak qadriyatlarimizga putur yetkazuvchi illatlarning faol ijrosi hamdir.

YUNICEF tomonidan o'tkazilgan so'rovlarga qaraganda Internetda foydalanuvchi yoshlarning 90% i axloqsiz surat va videolarga duch kelishi, 60%i esa bu turdagi axborotlarni maqsadli tazrda izlashini ko'rsatadi. Shuningdek, dunyo miqyosida 38% bola zo'ravonlik, 26%i esa millatchilik xarakteridagi web-sahifalarni muntazam kuzatib borishi aniqlangan. Eng daxshatli tomoni xalqaro tarmoqdan foydalanuvchilarning 10%i unga butkul bog'lanib qolgan. Afsuski, bugungi yoshlarimiz tafakkurida Alpomish-u Go'ro'g'li, Otabek va Anvar, Kumush-u Ra'no, Nodirabegim va Uvaysiylardan ko'ra Jeyms Bond, Garri Potter, Bryus Li, Jet Li va boshqa chet el qahramonlarining ta'siri kuchli bo'lmoqda. Oddiygina bir jihatdan e'tibor beraylik, qo'lga telefon olgan yosh o'z xohishi yoki qiziqishi tufayli Internet saytlarga kiradi va unga foydali informatsiyalar bilan bir o'rinda salbiy jihatlarini ham o'zlashtirib oladi, so'ng bu axborotlarni yanada qiziqrog'ini qidirishga kirishib ketadi.

Birinchi Prezidentimiz aytganlaridek, "Biz uchun axloqiy jihatdan noma'qul, milliy qadriyatlarimizga yot bo'lgan, lekin hozirgi vaqtda hayotimizga kirib borayotgan mana shunday ko'rinishlarini bamisoli yuqumli kasallik deb qabul qilishimiz lozim. Ayni shu asosda xurujlarning o'ta xavfli holat ekanligini anglamog'imiz zarur."¹

Bu niqob ostida axloqiy buzuvchilik va zo'ravonlik egotsentrizm g'oyalarini tarqatish, kerak bo'lsa buning hisobidan moddiy manfaatni ko'zlash, ya'ni boylik orttirishni maqsad qilgan ayrim "firma va tashkilot"larning faoliyati ham bugungi kun uchun dolzarb mavzuga aylanmoqda desak xato bo'lmaydi. Ayrim Internet klublardagi yoshlarning, eng achinarlisi maktab o'quvchisi ularning tasvirda ko'rayotgan behayo videorolik, kino, animatsiyalarni o'ta qiziqish bilan tomosha qilayotganidir. Hali go'daklik nafasi ufurib turgan, beg'uborlik tark etmagan 10-15 yoshli bolaning o'y-xayoli bunaqangi ozuqalar bilan o'z ongini sug'orib borishi bugungi kun uchun juda muhim muammoga aylanganligini, hech shak-shubhasiz, uning kelajagiga bunday yolg'on xotiralar ta'siri o'zining kuchini ko'rsatmay qolmasligidir. Shunday ekan, yoshlarning faoliyatini to'g'ri tashkil etish kattalarning va bola tarbiyasiga mas'ul tashkilotlar zimmasidadir. Bugungi kun nafasini to'g'ri ilg'ay ololmagan yoshlardan kelajakda buyuk ishlar kutish mumkinmi?! Aziz yoshlar, o'z sha'nimiz milliy g'ururimiz, sharqona qadriyatlarimiz ota-bobolarimizning ong-u tafakkurida asrlar, ming yillar davomida shakllanib sayqal topgan or-nomus, uyat-andisha va sharm-hayo, axloqiy tuyg'u va tushunchalarga rioya qilishimiz, avaylab asrashimiz zarur va shart deb o'ylayman.